

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΠΗΛΙΑΣ ΤΟΥ ΚΙΤΣΟΥ*

Από την

ΛΙΛΙΑΝ ΚΑΡΑΛΗ-ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Η σπηλιά αυτή έχει ανακαλυφθεί πολλές φορές από διάφορα άτομα και περιηγητές σε διάφορες χρονικές περιόδους. Βρίσκεται στις παρειές του θωρικού κοντά στο Λαύριο στον νομό Αττικής.

Η είσοδος της είναι δύσκολα ορατή ενώ αντίθετως η όπτική γωνία είναι πολύ εύρετα. Έχει επομένως όλα τα προσόντα ενός στρατηγικής σημασίας κρησφύγετου.

Φαίνεται ότι οι άνθρωποι την ανέκαλυψαν από πολύ νωρίς όπως δείχνουν τα αποτελέσματα της έκευ γαλλικής ανασκαφής. (1). Υπάρχουν ίχνη ανθρώπινης παρουσίας στην σπηλιά ίσως από το τέλος της παλαιολιθικής εποχής και σίγουρα κατά την διάρκεια της νεολιθικής, χαλκολιθικής, εποχής του χαλκού, γεωμετρικής, κλπ. Το σημαντικότερο στοιχείο όμως είναι ότι η κατοίκηση και χρήση του χώρου, εποχικά, περισσότερο ή λιγώτερο μόνιμα δείχνει σνεδόν συνεχής μέχρι σήμερα. Μεμονωμένα άτομα και ομάδες ανθρώπων, που πέρασαν ή ξεχασανέκευ άφησαν τα ίχνη και ύλικά κατάλοιπά τους, κάποτε άσημαντα κάποτε αξιόλογα από απόψεως έπεξεργασίας και καλαισθησίας ή και αποφασιστικά για την ιστορία του χώρου αυτού. Για να δώσουμε μία χαρακτηριστική εικόνα, η πρώτη παρουσία του ανθρώπου αποδεικνύεται με την ύπαρξη λίθινων εργαλείων και ή πιο πρόσφατη από σύγχρονα πλαστικά κουμπιά και σπύρα των βοσκών και των ανασκαφέων, που πέρασαν από κετ.

Η γνώση μας για την παλαιότερη ιστορία της περιορίζεται σ'αυτά τα στοιχεία και ή δημοσίευση της ανασκαφής μας διαφωτίζει σχετικά με τις διάφορες τεχνικές και τυπολογικές εξελίξεις (της κεραμικής και των λίθινων εργαλείων) και επομένως του βιοτικού και πολιτιστικού επίπεδου των ανθρώπων που πέρασαν από κετ.

Δέν γνωρίζουμε αν τότε είχε ονομασία και ποιά. Η σημερινή της όμως οφείλεται στον όμάνυμο ληστή του περασμένου αιώνα, Κίτσο, στον οποίο και χρησίμευσε σαν άντρο, ή διάδοση δέ ότι ή προσέγγιση ή επίσκεψη της φέρνει κακοτυχία τρέπει να οφείλεται στον φόβο που ό ληστής προξενούσε.

Ο Κίτσος (2) ήταν γνωστός και με τα παρωνύμια Νιβίτσας ή Νυβίτσας. Και τα δύο φαίνονται ιστορικώς σωστά. Το πρώτο γιατί είναι συνδεδεμένο με τον τόπο γεννήσεώς του, που είναι τό χωριό Νιβίτσα στην περιοχή Καρβελετσίου στην Ήπειρο - συνήθως ό τόπος γεννήσεως χρησίμευε σαν επίθετο -, τό δεύτερο γιατί αναφέρεται στη νυφίτσα, ίσο γνωστό για την πονηρία του και επομένως επίθετο χαρακτηριστικό πονηρού ατόμου.

Σχετικά με την ζωή του Κίτσου έχουμε λίγες πληροφορίες, που αναφέρονται στην δράση του σαν επικίνδυνου ληστή της δεκαετίας του 1850 στην περιοχή Αττικής. Μέχρι την επανάσταση του Οκτωβρίου 1862 εργάσθηκε σαν άγροφύλακας. Αλλά από τότε και μετά αλλάζει ζωή και γίνεται άρχηγός μιας ληστρικής συμμορίας έξι ατόμων. Παρ'όλα αυτά στις άρχές του 1863 χάρη στην μεσολάβηση πολιτικών και στρατιωτικών φίλων του παρουσιάζεται στις άρχές και κατατάσσεται μαζί με την συμμορία του στην Χωροφυλακή. αίνεται όμως ότι ή έντιμη ζωή δέν έχει ενδιαφέρον γι'αυτόν και "ξαναπαίρνει τά βουνά" με τους συντρόφους του.

* L' histoire de la Grotte de Kitsos.

** KARALI- YIANNAKOPOULOU, L. Université d' Athenes. Musée de l' Anthropologie. Faculté de Médecine, Goudi.

Γίνεται ο πραγματικός "βασιλιάς" της περιοχής του Λαυρίου.(3). Κατορθώνει να πληρώνεται από τον Jean-Baptiste Serpieri (4) για να τον προστατεύει από τους άλλους ληστές και τον Ξδιο (τόν Κίτσο) τό τεράστιο τότε ποσό των 6.000 δραχμών. Αυτό τό σύστημα προστασίας επιβάλλει και στους πλούσιους κατοίκους της περιοχής. Σ' αυτό τόν βοηθούσαν οι φίλεις του μέ σημαντικά πρόσωπα τού πολιτικού και στρατιωτικού προσκηνίου καθώς και ή κοινή γνώμη, διχασμένη ανάμεσα στον φόβο και τόν θαυμασμό για τούς ληστές, πού στά μάτια τού λαού διατηρούσαν τήν ήρωϊκή μορφή τών αγωνιστών τού 21.

Ο Κίτσος πέθανε σέ μία σύγκρουση μέ ένα απόσπασμα τής νωσοφυλακής τό 1865 ή 1866. "Ίσως δέ και οί ήρωες τού μυθιστορήματος τού Edmond About "Ο βασιλεύς τών όρέων" (Παρίσι 1857) (5) να είναι ο Κίτσος και ή συμμορία του, δεδομένου ότι ακόμη λέγεται ότι σ' αυτή τήν σπηλιά είχε φυλακισθεϊ κάποια Άγγλίδα και ένα παρόμοιο έπεισόδιο διαδραματίζεται στό βιβλίο.

Νά λοιπόν μία σπηλιά μέ πλούσιο παρελθόν και σημαδεμένη από τά πρόσφατα ιστορικά γεγονότα τόσο ώστε να όφείλει τήν όνομασία της σέ έναν φοβερό ληστή.

Resumé

La grotte de Kitsos, qui a été fouillée et étudiée par l'équipe de N. Lambert présente un intérêt particulier. Elle semble habitée et fréquentée par l'homme de façon presque ininterrompue depuis la fin du paléolithique jusqu' à nos jours. Les trouvailles archéologiques sont importantes du point de vue de prouesse technique et du degré culturel des habitants de cette grotte. Aux temps historiques récents elle devait être l'autre du fameux bandit Kitsos, (mort en 1865 ou 1866) dont elle porte encore le nom.

Σημειώσεις

1. Η συνοπτική εργασία "La grotte de Kitsos", γαλλική άνασκαφή υπό τής Ν. Lambert μέ τήν συνεργασία πολλών ειδικών έπιστημόνων έκδοση Paris 1981 σά κυκλοφορήσει
2. "L'histoire de la grotte de Kitsos", L. Karali στήν τελική δημοσίευση τής άνασκαφής (Paris 1981)
Ιστορικά Άρχεϊα τού Κράτους.
Μαρκεζίνης, Στ., Β. Πολιτική Ιστορία τής Νεωτέρας Έλλάδος, τόμος Ζ, σ. 35-36
Μεγάλη Έλληνική Έγκυκλοπαίδεια, τόμος ΙΕ, σ. 848-852.
3. Τό Λαύριο μετά τήν άπελευθέρωση τής Έλλάδος από τόν Τουρικό ζυγό θεωρήθηκε σάν μία από τς πιο σημαντικές νέες πόλεις, ακόμη και σέ διεθνή επίπεδο χάρη στό μεταλλείο του, γνωστό ήδη από τήν άρχαιότητα.
Στεφανόπουλος, Φώτης, Ν. Τό νεοκλασσικό Λαύριο. Τεχνικά χρονικά, 1976
4. Τό 1864 ιδρύθηκε στό Λαύριο ή εταιρεία για τήν έκμετάλλευση τών όρυκτων Serpieri-Roux και Fraissinet.
5. About, Edmond, Le roi des montagnes, Paris 1857